

men de litade inte helt på hans sinnelag. På hösten 1943, då de allierades seger syntes säkrad, sände regeringen på hemliga vägar ett brev till kungen med begäran om vissa försäkringar rörande politiken efter krigets slut: Belgien skulle uppträda som deltagare i kriget till dess fullständig seger vunnits, kollaboratörer skulle bestraffas osv. Kungen svarade helt kort att han som krigsfånge var förhindrad att göra politiska deklaraationer. Av ett av kungen i januari 1944 uppsatt memorandum framgår att han icke var beredd att som ministrar godta Londonregeringens medlemmar.

Till de många omstridda punkterna hör också Leopolds besök hos Hitler i november 1940. Detta besök har framställts som helt motiverat av önskan att förbättra det belgiska folkets läge under okkupationstiden. Pierlot finner det emellertid vara ett bevis på att kungen trodde på en tysk seger; härpå tyder att han, ehuru förgäves, bad om en försäkran från Hitlers sida om framtida oberoende för Belgien. Démarchen kan, skriver Pierlot, "förklaras blott på ett sätt: Belgien är i kungens ögon inte längre med i kriget, och det är icke av en osannolik allierad seger det har att hoppas på sitt oberoende, utan av segrarens moderatation". Beträffande kungens bortförande i juni 1944 går likaledes stridiga rykten. Det har rent av påståtts att detta "bortförande" arrangerades av kungen själv, som skulle fruktat folkets reaktion vid befrielsen. Niomannakommissionens framställning synes emellertid klart visa att kungen fördes till Tyskland mot sin vilja.

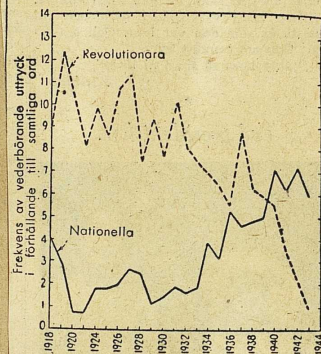
Den belgiska debatten visar faran av den tendens till särskiljande av monark och ministär som framträdde i belgisk parlamentarism redan före det andra världskrigets utbrott. Även om kungens ingripanden täcktes av ministären — samtidigt som de avsåg att moraliskt vara en täckning för denna — uppfattades de som ett uttryck för monarkens personliga ståndpunkt och fick därigenom sin betydelse. Denna kurragömmalek monark och regering emellan var i viss mån förutsättningen för det läge som uppstod då en

verklig meningsbrytning inträdde. Kungen kände sig uppmuntrad till självständig handling genom att han begagnats som värn och språkrör för ministrarna; han hade på detta sätt bevarat eller erhållit en auktoritet som gjorde det möjligt för honom att ställa sin mening mot den ansvariga regeringens. Ur denna motsättning, som kulminerade vid kapitulationsbeslutet i maj 1940, framgick ett spänningsförhållande som i förening med en rad ödesdigra händelser småningom undergrävde monarkens position. Det hela är ett skolexempel på risken av att söka kombinera parlamentarism och personliga ställningstaganden från kungens sida.

Herbert Tingsten

Sedan 1917 års revolution

har den ryska propagandan i stort sett utvecklats i "nationell" riktning, dvs. den världsrevolutionära synpunkten har fått vika för den fosterländska. Ett intressant bevis härför — och ett gott exempel på s. k. propagandanalys — ger en amerikansk statsvetenskapsman, Harold D. Lasswell, i ett nyligen utkommet arbete (World politics faces economics). Såsom nedanstående diagram klargör, har under tiden 1918—1943 de "nationella" uttrycken i 1 maj-manifesten stadigt vunnit på de "revolutionära" uttryckens bekostnad:

Efter allt att döma har under de senaste åren tendensen vänt. Med den skärpta motsättningen till västmakterna och uppväxandet av starka satellitpartier i en rad europeiska länder har den världsrevolutionära linjen fått större betydelse. Nationalism och internationalistisk marxism synes nu vara mera fast förenade i propagandan än någonsin tidigare. Och den världsrevolutionära tanken är icke — såsom för tjugufem år sedan — modifierad av respekt för andra folks nationella känsla.